

ПУБЛИКА, АВТОРИ И ПРОБЛЕМИ

Вторият концерт на Софийската филхармония

Вторият концерт на Софийската филхармония (5 април) отново постави рускеската публика в положението на арбитър. Явно е, че ценителите на симфоничното изкуство в нашия град имат богат и многообразен слушателски опит, заваден ориентираностен поглед върху първостепенни музикалноизпълнителски проблеми, а също така и по естетикотворчески явления. Русеската музикална публика е внимателна и толерантна, тя насърчава и умно коментира, когато усети оригиналното и искреното в „новото“. Но тя реагира със затвореност, бихме на вали и със студенина срещу преднамереността, срещу нагласата като псевдотворчески композиционен метод (да не припомним подобни случаи с автори и произведения).

Едно неблагоприятно обстоятелство постави повечето от творбите на втория концерт на Софийската филхармония в отрицателен контакт с публиката. В цялостното програмира на фестивала двата концерта на Софийската филхармония бяха лишени от онази привлекателност за масовия слушател, каквато имаха концертите на фестивалите от чужбина. Тази грешка на съставителите на репертоара поставя както изпълнителите, така и творците не в най-изгодна позиция пред публиката.

Със своето майсторство софийските филхармонисти в техният диригент Константин Илиев не само защитиха, но и възведоха на високо равнище безспорните достоинства на своя творба, която публиката ентусиазирано аплодира. Причините, обаче, за смущението сред болшинството от слушателите по време и след втория концерт са многостранни. Коментарите на радиото от слушателите издават известна отчужденост от проблематиката на творби като Концерт за

цигулка от Големининов, „Фрагменти“ от Константин Илиев и Събор-надсвиране от Иван Спасов. Напълно сме убедени, че тези творби щяха да намират по-друг отзвук в една цялостна фестивална програма, съобразена с нормите на психологически издържаното стилно градиране, на дозирано съставяне и редуване на фестивалния концертен репертоар. От друга страна, разбира се, за да не се патовари с отговорност само публиката — стоят със своите особености и въпросите произведения. За тях — по-нататък.

Вторият концерт на софийските филхармонисти започна с „Младешка сюита“ от Парашкев Хаджиев. Тази, писана още през 1952 г. творба на именития наш композитор, бликаща от жизнерадост, мелодичност и ритмика, със своя популярен жанров характер по начало нямаше място в цялостната програма. Не с такава музика (сама по себе си хубава и издържана, макар и не най-представителна за естетиката на Парашкев Хаджиев) трябваше да бъде въведена публиката в основната атмосфера на концертната вечер.

Тя започна след това с Концерт за цигулка и оркестър от Марин Големининов, писан през 1969 г. и изявяващ най-чисти творчески принципи не само за самия автор, но и за съвременното музикално мислене на българския композитор. Първото изпълнение на този концерт бе достойно още не само от нашата публика също на Мартевските музикални дни (1969 г.). Трябва само да припомним, че високите и положителни оценки, които получи тогава, за да подчертаем сега безупречното му изпълнение „узряване“, в което ни убедиха солистът Боян Лечев и имацият не по-малко отговорна роля оркестър.

„Сензационното“ се разигра

в началото на втората част. На концертния подиум се появи нов въздействащ фактор — арелицето, Непривичността в състава на инструменталните изпълнители и тяхното разхвърлено „подкреждане“ на сцената заинтригува публиката, изостри вниманието ѝ, което много скоро бе протрано от програмната в самото заглавие на произведението („Събор-надсвиране“) художествено-естетическа цел на автора. Иван Спасов ни е познат като твърде талантлив композитор, умен, търсещ и преняващ музиката автор. Затова предполагаем, че неговият авторитет няма да бъде подронен от обективната несполука на най-новата му творба. Едно е да замисляш интелектуално, а друго — да го решава с наживени модни външно-структурни похвати, които и свежестта на народния фолклор (за съжаление предпазено и умозрително третиран) не може да възкреси за живот. Трябва да признаем известни моментни хрумвания и реализации в тази творба, но не и цялостния ѝ „вид“. А колкото за звуково-апогосния и финал — той сам издава преднамере

ността, чрез умислено утилитарно фалшиво „надсвиране“ на една обикновена песен, на интонация.

Покрирана и отблъзната от звуковите ексцеси на „Събор-надсвиране“, публиката бе отрицателно подведена към възприемане и на произведението на Константин Илиев. Не нова в редица композиционни похвати, тя е истински нов експеримент (в най-добрия творчески смисъл на тази дума) на базата на нашето национално музикално богатство и на все по-обогатяващата се концертна практика. Неподходящо е да ѝ приписваме суперлативи като „васока“ или „път“ в нашата най-нова музика, но трябва да признаем, че тя решава с ерудиция и познаване естетически проблеми в съвременното ни музикално творчество, преобладаването на кинето отхвърля и утвържда композитори на тълпите на едно място, на мотоконкретност и безизходност.

Сам авторът дава на творбата си скромното заглавие „Фрагменти“. Тяжката сила обаче не е никак фрагментарна, а блика с яркостта на чистота и дълбока народност-

ност, със свежестта на бистрата изворна красота на народния танц, ритъм, песен. Самата постановка на цялото, изграждането и извайването на отделните фрагменти издават онази емоционална логика, която през вековете се е издвигала в силното и въздействащо мислене на майсторите-композитори. Последното така, произведението на Константин Илиев обогатява нашите усещания за музикалния образ чрез съставянето им с първично-силните компоненти на безкрайно богатия ни музикален фолклор, спомага за изграждане на определен вкус към мелодичната му красота, а струва ни се, и ще поражда импулси и имевини в колегите му творци, съмишленици в трудната и благородна борба за обособяване на нови черти в нашето национално музикално творчество. Затова публиката я више и аплодира.

Накрая една забележка. За прозвучаването на таква творба като „Фрагменти“ от Константин Илиев (тък и като „Събор-надсвиране“ от Иван Спасов) е необходим достатъчен въздух. Малката концертна зала депресираща звуковото напрежение, унищожава естетическия му заряд и го смачква във физиологическо терзание на ушите, а оттам и на душевната чувствителност на слушателя.

Пили ТЕМКОВ